

De første udstykninger i Jernbanegade

Stationsbyens pionerer

Skrevet 1983 af Jan Bak Harder

I denne artikel vil jeg beskæftige mig med de første udstykninger langs Jernbanegade og de første pionerer i stationsbyen, dvs. byens grundlæggere. Allerede før jernbanen kom til Støvring i 1869 begyndte enkelte byerhverv at slå sig ned ikke blot i Støvring men også i Gravlev og Sørup. Sidstnævnte by var den største. Både Sørup og Gravlev havde allerede i begyndelsen af 1860'erne en høkerbutik samt en række håndværksfag.

Støvring fik sin første købmandshandel i 1868, godt et år før jernbanen blev åbnet. Den 38-årige Peter Møgelvang slog sig ned ikke langt fra kroen i en få år gammel landejendom, hvor nu Støvring Hovedbibliotek er beliggende. Året efter lykkedes det købmand Møgelvang at bryde kroens gamle monopol på brændevinshandel, og købmandens omsætning steg. Møgelvang, der selv var fra Viborg, fik ansat en medarbejderstab bestående af en handelslærling, en handelsbetjent, karle og piger. De kom fra henholdsvis Slesvig, Grenå, Hobro og Nørresundby. De første pionerer omkring 1870 og begyndelsen af 1870'erne var folk langvejs fra, ofte købstadsfolk. I 1870'erne var der tale om få tilflyttere; hovedsagelig jernbanefolk, handlende og håndværkere, bl.a. en bager.

I 1872 efter kun fire års virke forlod Møgelvang Støvring. Samtidig blev der oprettet et nyt Købmandsfirma. Det etablerede sig i det gamle landsbycentrum nær gårdene i Støvring landsby. Købmandshandelen holdt til i nuværende "Barbershop" på Hobrovej for enden af Grangårdsvej, Firmaet, det senere N. P. Andersen & Co., blomstrede og grundlagde senere købmandsgården ved stationen.

De få byerhverv, håndværkere og handlende, som slog sig ned i Støvring før 1869 og i begyndelsen af 1870'erne bosatte sig langs Hobrovej bl.a. i den gamle bondelandsby mod syd. Støvring Station lå på åben mark for enden af Jernbanegade. Mellem stationen og Støvring Kro ved landevejskrydset var der marker. Først i slutningen af 1873 blev den første Jernbanegade-parcel udstykket, matrikel nummer 8b, et stykke jord helt op ad stationsterrænet på nord-siden af Jernbanegade eller "Stationsvejen", som den oprindeligt blev kaldt. Aktieselskabet "Hæsum Sørup Tørve Fabrik", det første aktieselskab i Støvring, var blevet dannet af købstadsfolk og godsejere og selskabet opførte i 1873 en tørvefabrik på 8b. Tørvene blev hentet i Sørup Mose og ad Hæsumvejen og Jernbanegade ført ned til fabrikken, forarbejdet og med jernbane transporteret videre til Aalborg.

Første halvdel af 1870'erne var netop højkonjunktur for industrien i Danmark, og mange aktieselskaber blev oprettet. Tørvefabrikken i Støvring blev også oprettet og leverede brændsel til Aalborgfabrikkernes dampmaskiner og til opvarmning af købstadsboliger. Fra midten af 1870'erne var industrien præget af nedgangskonjunktur, fabrikker lukkede, og efterspørgslen på brændsel faldt. Dette kombineret med konkurrencen fra den meget store Råkildegård Tørvefabrik ved Annerup i Ellidshøj sogn medførte, at Støvring-fabrikken måtte likvidere i 1870 kort efter at have fået udbetalt et lån på 30.000 kr. fra Handelsbanken i København.

Efter tørvefabrikkens indbo at dømme var det en meget stor fabrik, som krakkede ved Støvring Station. Få år efter blev bygningerne, hovedsagelig træbygninger, nedbrudt og alle spor af tørvefabrikken fjernet. 8b lå ubebygget hen til langt ind i 1900-tallet. I dag er et par villaer opført på stedet og Enghavevej anlagt på den første Jernbanegade-udstyknings.

1877, året efter Tørvefabrikkens likvidation, blev den anden og i 1870'erne foreløbig sidste parcel i Jernbanegade udstykket. Ved siden af tørvefabriksparkellen blev nuværende

Jernbanegade 33 opført, også kaldet ”Det skæve Hus”. Da tørvefabrikken ikke eksisterer mere er Jernbanegade 33 i dag stationsbyens ældste hus, 106 år gammel.

I modsætning til 1870’erne oplevede Støvring ligesom mange andre stationsbyer et byggeboom i 1880’erne. Især i 1880’ernes første halvdel skød små lave stationsbyhuse op langs Jernbanegade. Førømtalte N. P. Andersen & Co. opførte i 1880 en lav købmandsgård over for stationen nærmere bestemt på Jernbanegades sydside. Købmandsgården blev den første udstyknings på denne side af gaden. Mange småhandlende og håndværkere fulgte efter, således at det meste af Jernbanegades østlige del, dvs. strækningen fra stationen til Tjørne Allé, var bebygget ved udgangen af 1880’erne.

Et af de ældst kendte billeder af Jernbanegade. Stationen i bunden af gaden har endnu kun en etage. Overetagen blev tilføjet 1901 – 1902. Telefonledningerne i højre side af gaden blev sat op 1892 – bemærk i øvrigt grøfter i hver side af gaden

Der kom altså først rigtig gang i stationsbydannelsen for omkring 100 år siden. 1880’ernes tilflyttere, stationsbyens grundlæggere, kom hovedsagelig fra landdistrikterne i Aalborg Amt i modsætning til de første få pionerer i 1870’erne, som var købstadsfolk langvejs fra. Sørup, der hidtil havde været den største by i Buderup sogn, blev i 1880’erne overhalet af Støvring.

Befolkningstilvæksten i Sørup var lille i forhold til tilvæksten i Støvring, og Gravlev nærmest stagnerede. I 1880’erne og 1890’erne

sank antallet af håndværkere og handlende i Sørup og Gravlev. Aktiviteten inden for handel og håndværk blev mere og mere koncentreret ved Støvring Station. Regnskaber fra tre Støvringfirmaer, som gik konkurs i 1880’erne viser, at Støvring allerede for 100 år siden var godt på vej til at have et opland svarende til den nuværende storkommune. Med stationsbydannelsen i 1880’erne blev grunden også lagt til kommune- og egnscenteret Støvring.

Denne artikel har kun i meget korte træk beskæftiget sig med de første år af Støvring Stationsbys spændende historie. Mere kunne nævnes, og udviklingen efter 1890 og frem til i dag er lige så spændende. Det kan der læses mere om i min bog ”Støvring – fra bondelandsby til stationsby og landevejsby”.